

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

(Број захтева)

Веће научних области правно-економских наука
(Назив већа научне области коме се захтев упућује)

(Датум)**ЗАХТЕВ****за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији
за кандидата магистра наука који брани дисертацију према ранијим прописима**

Молимо да, сходно члану 47. ст. 5. тач. 4. Статута Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета", број 162/11-пречишћени текст, 167/12, 172/13 и 178/14), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији:

КАНДИДАТ Мр Зоран (Миле) Кесић

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под називом:

„Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“из научне области: **Кривично право**

06.07.2010. својим актом под бр. 02

Универзитет је дана број: 020-2576/25-10 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:**„Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“**

Комисија за преглед и оцену докторске дисертације образована је на седници одржаној 30. новембра 2015. године, одлуком факултета под бр. 04-2086/10, у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област	Установа у којој је запослен
1. Др Зоран Стојановић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду Правни факултет
2. Др Ђорђе Игњатовић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду Правни факултет
3. Др Милан Шкулић	редовни професор	кривично право	Универзитет у Београду Правни факултет
4. Др Горазд Мешко	редовни професор	кривично право	Универзитет у Марибору Факултет за безбедносне науке
5. Др Биљана Симеуновић Патић	ванредни професор	кривично право	Криминалистичко-полицијска академија у Београду

Напомена: уколико је члан Комисије у пензији навести датум пензионисања.

Наставно-научно веће факултета прихватило је реферат Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 25. јануара 2016. године

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

- Прилог:
1. Реферат комисије са предлогом
  2. Акт Наставно-начног већа факултета о усвајању реферата
  3. Примедбе дате у току стављања реферата на увид јавности, уколико је таквих примедби било
  4. Одлука Наставно-начног већа факултета о продужењу рока за одбрану докторске дисертације.
  5. Електронска верзија.

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду, донетом на седници од 30. новембра 2015. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **мр Зорана Кесића** под називом „**Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења**“. Пошто смо прегледали достављени рукопис докторске дисертације и извршили оцену исте, достављамо Наставно-научном већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

1.1. Подаци о кандидату

Мр Зоран Кесић је рођен 26.07.1977. године у Кључу (Босна и Херцеговина), где је завршио основну школу, а Средњу школу унутрашњих послова у Сремској Каменици завршио је као најбољи ученик XXVI генерације, а због постигнутог успеха додељена му је *Вукова диплома*. По завршетку средње школе распоређен је у СУП Нови Сад на радно место полицајца на безбедносном сектору. На Полицијској академији у Београду дипломирао је са просечном оценом 9,44.

Магистарстрирао је на Полицијској академији одбраном рада под називом *Место и улога недржавног сектора у контроли криминалитета – криминолошки и правни аспекти* одбранио је у септембру 2008. године.

Школске 2004/05 године почео је да ради на Полицијској академији као сарадник на предмету Криминологија, да би убрзо након одбране магистарског рада био изабран на место предавача на истом наставном предмету на Криминалистичко-полицијској академији. Поред учешћа у настави (предавања и

вежбе) и испитивању студената, на Полицијској академији, а сада на Криминалистичко-полицијског академији, мр Зоран Кесић је, као члан истраживачких тимова учествовао у реализацији пет научно-истраживачких пројеката, од којих је један још увек у току. Служи се енглеским језиком.

Кандидат је до сад објавио и припремио за објављивање укупно 32 научна и стручна рада, и 4 приказа:

а) *рад у тематском зборнику међународног значаја*

1. **Kesić, Z.** i Zekavica, R.: „Contradiction of Demand and Role conflict in policing“ –in: *Archibald Reiss Days*, Volume I (ed. G. Milošević), Beograd 2013, str. 175-186.
2. Zekavica, R. i **Kesić, Z.:** „The Main Problems and Challenges in the Establishing the Legal Accountability of Police“ –in: *Archibald Reiss Days*, Volume 3 (ed. G. Milošević), Beograd 2014, str. 211-219.
3. Bikarević, D. i **Kesić, Z.:** „Controlling the Police through the Form of Complaint Procedure to protect and assert the Rights and Freedoms of Citizen“ –in: *Archibald Reiss Days*, Volume 2 (ed. D. Kolarić) Beograd 2015, str. 379-386.

б) *рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком*

1. Зекавица, Р. и **Кесић, З.:** „Дискриминација у раду полиције – феноменолошка димензија“, *Теме* (часопис за друштвене науке Универзитета у Нишу) – рад је добио позитивну рецензију и налази се у поступку објављивања.

в) *монографија националног значаја*

1. **Кесић З.:** *Приватни сектор у контроли криминалитета*, Београд, 2009, стр. 1-254.

г) *рад у тематском зборнику националног значаја*

1. **Кесић З.:** „Однос између јавног и приватног сектора безбедности – стање и перспективе“ –у: *Приватна безбедност – стање и перспективе*, Нови Сад, 2008, стр. 202-218.

2. **Кесић З.:** „Упоредноправни приказ система приватне безбедности у јужнословенским и земљама чланицама Европске Уније“ –у: *Сузбијање криминала и европске интеграције* (ур. Ж. Никач), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2010, стр. 200-210.
3. **Кесић З.:** „Ограничености и проблеми научног истраживања корупције у полицији“ - у: *Корупција у јавној управи* (ур. Ђ. Ђорђевић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2011, стр. 149-183.
4. **Кесић З.:** „Место и улога приватног сектора безбедности у супростављању организованом криминалитету и тероризму“ –у: *Супростављање савременом организованом криминалу и тероризму* – Едиција *ΑΣΦΑΛΕΙΑ* књига I (ур. С. Мијалковић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2011, стр. 109-119.
5. **Кесић З.:** „Узроци и последице полицијског синдрома 'Прљавог Харија'“ –у: *Супростављање савременом организованом криминалу и тероризму* – Едиција *ΑΣΦΑΛΕΙΑ* књига II (ур. С. Мијалковић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2011, стр. 187-204.
6. Зекавица, Р. и **Кесић, З.:** Карактеристике полицијске субкултуре и њихов утицај на однос полиције према праву и људским правима – у: *Супротстављање савременом организованом криминалу и тероризму* – Едиција *ΑΣΦΑΛΕΙΑ* књига III (ур. С. Мијалковић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2012, стр. 59-74.
7. **Кесић, З.:** Лице и наличје дискреционе оцене у раду полиције –у: *Положај и улога полиције у демократској држави* (ур. Ђ. Ђорђевић), Криминалистичко-полицијска академија Београд, 2013, стр. 155-175.
8. Зекавица, Р, и **Кесић, З.:** „Претпоставке демократије – одсуство дискриминације у раду полиције“ –у: *Положај и улога полиције у демократској држави 2* (ур. Ђ. Ђорђевић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2014, стр. 103-115.
9. **Кесић, З.** и Зекавица, Р.: „Правне и етичке дилеме полицијске професије“, –

- у: *Супростављање савременом организованом криминалу и тероризму – Едиција АΣΦΑΛΕΙΑ књига V* (ур. С. Мијалковић), Криминалистичко-полицијска академија, Београд 2013, стр. 247-262.
10. **Кесић, Z.** i Zekavica, R.: „The Contradictory Nature of the Discretionary Powers of the Police as a challenge to realization the Rule of Law and Democratic policing“, –у: *Suprostavljanje savremenom organizovanom kriminalu i terorizmu – Edicija АΣΦΑΛΕΙΑ knjiga VII* (ур. S. Mijalković), Beograd 2014, str. 223-237.
  11. **Кесић З.:** „Супростављање корупцији у полицији – актуелно стање и мере за унапређење“ –у: *Супростављање савременим облицима криминалитета – Анализа стања, Европски стандарди и мере за унапређење, Том 3* (ур. Д. Коларић) Београд 2015, стр. 39-51.
  12. Зекавица, Р, и **Кесић, З.:** „Полицијски цинизам“ као обележје полицијске субкултуре и његов утицај на однос полиције и владавине права – у: *Супростављање савременом организованом криминалу и тероризму – Едиција АΣΦΑΛΕΙΑ књига VIII* (ур. С. Мијалковић), Београд 2014, стр. 359-373.

д) рад у водећем часопису националног значаја

1. **Кесић З.:** „Приватизација кажњавања – начин за превазилажење или продубивање кризе затварања“, *Страни правни живот* 1/2010, стр. 303-321.
2. **Кесић, З.:** „Појам и систематизација полицијских девијација“, *Култура полиса* Год. 9, пос. изд. (2012), стр. 323-342.
3. **Кесић, З.:** „Право на живот у сенци 'полицијских убистава'“, *Правни живот* Год. 61, књ. 555, бр. 9 (2012), стр. 375-388.
4. **Кесић, З.:** „Раса и етницитет као виктимогене предиспозиције код прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења“, *Темид* 4/2012, стр. 161-178.
5. **Кесић, З.:** „Разматрање 'полицијских убистава' са аспекта кривице“, *Правни живот* Год. 62, књ. 563, бр. 9 (2013), стр. 235-246.

6. **Кесић, З.:** „Преиспитивање домета појединих методолошких приступа у поступку научног истраживања корупције у полицији“, *НБП – Журнал за криминалистику и право*, 2/2013, стр. 107-124.

ђ) рад у часопису националног значаја

1. **Кесић З.:** „Етиолошка димензија послератног криминалитета у Србији“, *Безбедност* 2/2006, стр. 237-248.
2. **Кесић З.:** „Испитивање ставова студената Криминалистичко-полицијске академије о приватном полицијском деловању“, *НБП – Наука, Безбедност, Полиција*, 2/2008, стр. 171-185.
3. **Кесић З.:** „Специфични појавни облици приватног обезбеђења у свету“, *Безбедност* 1-2/2009, стр. 193-207.
4. **Кесић З.:** „Утицај етоса мушкости на положај жена у полицији“, *НБП – Журнал за криминалистику и право* 2/2011, стр. 165-176.
5. **Кесић З.:** „Прекорачење и злоупотреба полицијских овлашћења у сенци дискреционе моћи полиције“, *Безбедност* 2/2011, стр. 66-89.
6. **Кесић, З.:** „Теоријско дефинисање корупције у полицији“, *Безбедност* 2/2012, стр. 134-150.
7. **Кесић, З.:** „Настанак и развој коруптивне каријере у полицији – концепција 'клизавог терена'“, *Ревизија за криминологију и кривично право* 3/2012, стр. 205-224.
8. **Кесић, З.:** „Популарни имиџ приватног детектива и његова демистификација“, *Безбедност* 2/2013, стр. 58-75.
9. **Кесић, З. и Зекавица, Р.:** „Објава 'рата криминалу' као изазов владавини права и демократском раду полиције – *НБП: Журнал за криминалистику и право* – рад је добио позитивну рецензију и налази се у поступку објављивања.

е) прикази

1. „Стенли Коен: Стање порицања, знати за злодела и патње, Самиздат Б92, Београд, 2003“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2006, стр. 198-205.
2. „Алија Рамљак и Миодраг Симовић: Виктимологија, Бања Лука, 2006“, *НБП – Наука, Безбедност, Полиција* 3/2006, стр. 191-196.
3. „Ђорђе Игњатовић: Криминологија, шесто измењено и допуњено издање, Службени гласник, Београд, 2006“, *Гласник адвокатске коморе Војводине*, 5/2006, стр. 304-307.
4. „Ђорђе Игњатовић – Теорије у криминологији, Едиција Кримен, Београд 2009“, *Ревизија за криминологију и кривично право* 3/2010, стр. 347-352.

1.2. Подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата мр Зорана Кесића носи наслов „Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“, има 354 странице А 4 формата (фонт *Times New Roman* 12, проред 1,5, маргине 30 mm) и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације. У дисертацији се налази насловна страна на српском и енглеском језику, страна са информацијама о ментору и члановима комисије, страна са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, укључујући резиме на српском и енглеском језику и кључне речи, пет страница садржаја, попис литературе на 14 страница, пет прилога и биографија аутора. Истраживачку грађу чине систематска и монографска дела, зборници радова, научни чланци и студије, као и законски текстови. Списак цитиране литературе обухвата 273 коришћене библиографске јединице.

Садржај дисертације је, поред увода и закључка, подељен на два основна дела, са укупно 648 фуснота у тексту. Први део чине теоријска разматрања криминолошких аспеката прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења, а које кандидат сагледава кроз четири главе, док се други део рада односи на емпиријско истраживање, чије излагање је подељено у три главе.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања које је спроведено у оквиру докторске дисертације чине противзаконита поступања припадника полиције. Истина, истраживање нема претензије да у потпуности захвати проблематику „полицијске делинквенције“, већ само кривична дела настала као резултат прекорачења или злоупотребе полицијских овлашћења, а која су одређена у конкретним видовима насилничког и коруптивног понашања овлашћених службених лица полиције, испољеним током или непосредно у вези са обављањем службене дужности.

За те потребе кандидат је издвојио следећа кривична дела - убиство, тешка телесна повреда, злостављање у служби (злостављање и мучење) и примање мита. Паралелно сагледавање деликата насиља и корупције се може чинити неуобичајеним, пре свега због битно другачије природе ових криминалних појава. Упркос томе, овакав избор се правда чињеницом како је само обједињеном анализом насиља и корупције у полицији могуће утврдити бројне карактеристике и специфичности „полицијске делинквенције“, а које би иначе било тешко увидети независним истраживањем ових двеју појава. Такав приступ представља оригиналну идеју кандидата.

Спровођење оваквог истраживања оправдано је, пре свега, због одсуства егзактних показатеља о феномену „полицијске делинквенције“ и његових конкретних манифестација у нашим условима. Сходно томе, било је неопходно применити један систематичан приступ у раду, због чега се наслов рада „Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“ чини одговарајућим, пре свега, јер криминолошки оријентисано истраживање омогућава шире сагледавање проучаване појаве, посматрајући га кроз три димензије - феноменолошку, етиолошку и виктимолошку. Уз то, у криминолошким истраживањима се посебан значај придаје процесу друштвене реакције, што је у случају овог рада отворило простор за анализирање постојећих формалних и неформалних мера и механизма контроле прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења и евентуално изналагање неких нових облика контроле.

Недовољан степен научног сазнања о прекорачењима и злоупотребама полицијских овлашћења у Републици Србији наметнуо је потребу да се изврши

дескрипција и анализа размера и начина испољавања конкретних видова насилничког и коруптивног понашања полицијских службеника, као и кључних фактора који су допринели њиховом настанку, али и реакција, формалне и неформалне природе, које су потом уследиле.

Природа предмета као и постављени циљеви истраживања одлучујуће су утицали на уобличавање методолошког приступа који карактерише комбиновање више истраживачких стратегија и приступа конкретном предмету истраживања - статистички, индивидуалистички и средњег обима, односно ослањање на више извора података – званичне евиденције државних органа, службени документи, новински чланци, као и ставови, мишљења и вредносни судови изнети у анкетама и изречени током интервјуа. Остварени резултати су значајни за развој науке и њену примену, а посебно за развој криминолошке мисли.

3. Хипотетички оквир истраживања

Кандидат је у раду пошао од следеће основне хипотезе: „Насилничко и коруптивно понашање полицијских службеника манифестују се кроз разноврсне појавне облике, чијем настанку доприноси постојање бројних унутрашњих и спољашњих фактора, што се одражава и на њихову контролу, конципирану као један системски приступ, а који подразумева комбиновану примену интерних и екстерних механизма, формалних и неформалних поступака, превентивних и репресивних мера.“

Ова хипотеза је даље разрађена у 6 посебних и 22 појединачне хипотезе.

ПРВА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Насилничко понашање полицијских службеника феноменолошки је хетерогено, али га је могуће свести на два елементарна типа: 1) прекомерна сила - коришћење више силе него што је разумно и неопходно за решавање конкретне проблемске ситуације и 2) непотребна сила - коришћење силе без законског основа, односно када се нису стекли законски услови за њену употребу.

Прва појединачна хипотеза: У полицијској пракси чешће долази до прекомерне употребе средстава принуде, него њиховог непотребног коришћења.

Друга појединачна хипотеза: Од свих средстава принуде полицијски службеници најчешће незаконито користе физичку снагу.

ДРУГА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Размере насилничког понашања варирају у односу на пол, радно искуство и тип делатности коју полицијски службеник обавља.

Прва појединачна хипотеза: Насилничко понашање је најзаступљеније у популацији полицајаца мушког пола, радног искуства до десет година.

Друга појединачна хипотеза: Насилничко понашање је најзаступљеније међу припадницима интервентне полиције, ангажованим на пословима одражавања јавног реда и мира.

ТРЕЋА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Коруптивно понашање полицијских службеника феноменолошки је хетерогено, али га је могуће свести на два елементарна облика: 1) активно – тражење (зехтевање) мита и 2) пасивно – прихватање понуђеног мита.

Прва појединачна хипотеза: У полицијској пракси се чешће испољава пасивно него активно коруптивно понашање.

Друга појединачна хипотеза: У највећем броју случајева предмет коруптивне трансакције је новац.

ЧЕТВРТА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Размере коруптивног понашања варирају у односу на пол, радно искуство и тип делатности коју полицијски службеник обавља.

Прва појединачна хипотеза: Коруптивно понашање је најзаступљеније у популацији полицајаца мушког пола, радног искуства од десет до двадесет година.

Друга појединачна хипотеза: Коруптивно понашање је најзаступљеније међу припадницима саобраћајне полиције.

ПЕТА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Писани медији придају велику пажњу извештавању о насилничком и коруптивном понашању полицијских службеника, међутим ти извештаји су површни, селективни и оптерећени сензационализмом, али и такви значајно обликују ставове и мишљења конзументата.

Прва појединачна хипотеза: Приликом извештавања медија о насилничком понашању припадника полиције запоставља се детаљна анализа конкретне проблемске ситуације, случај се додатно драматизује, а у први план се стављају права и слободе лица према којима је принуда коришћена.

Друга појединачна хипотеза: Приликом извештавања медија о насилничком понашању полицијских службеника запоставља се правни основ коришћења средстава принуде у конкретном случају, не поштује се претпоставка невиности и пре судског епилога се случај оцењује као бруталност или тортура полиције.

Трећа појединачна хипотеза: Медијско извештавање о насилничком понашању припадника полиције код конзументата углавном изазива огорченост и оштру осуду, а која се неретко проширује на полицију уопште.

Четврта појединачна хипотеза: Приликом извештавања медија о злоупотреби полицијских овлашћења и корупцији у полицији већа пажња се придаје случајевима пружања полицијских услуга у „приватне сврхе“ него класичним видовима коруптивног понашања.

Пета појединачна хипотеза: Приликом извештавања медија о злоупотреби полицијских овлашћења и корумпирању полиције највише пажње се придаје повезаности полицијских службеника са лицима из криминалне средине.

Шеста појединачна хипотеза: Медијско извештавање о коруптивном понашању припадника полиције код конзументата углавном не изазива снажну осуду, већ пре ствара реакцију у виду рационализације и оправдавања конкретних поступака умешаних актера.

ШЕСТА ПОСЕБНА ХИПОТЕЗА: Ставови полицијских службеника о насиљу и корупцији у полицији, факторима који доприносе настанку ових појава и њиховој контроли значајно варирају у односу на врсту полицијске делатности коју службеници обављају и радно место које заузимају у организационој структури.

Прва појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у мишљењима о незаконитој употреби средстава принуде између припадника криминалистичке, интервентне и саобраћајне полиције.

Друга појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у проценама фактора прекорачења употребе силе између полицајаца који делатност обављају на терену и вршилаца контроле рада полиције.

Трећа појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у ставовима припадника криминалистичке, интервентне и саобраћајне полиције према искушењима незаконите употребе силе.

Четврта појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у проценама ефикасности механизма контроле незаконите употребе силе између полицајаца који делатност обављају на терену и вршилаца контроле рада полиције.

Пета појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у мишљењима о корупцији у полицији између припадника криминалистичке, интервентне и саобраћајне полиције.

Шеста појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у проценама фактора коруптивног понашања између полицајаца који делатност обављају на терену и вршилаца контроле рада полиције.

Седма појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у ставовима припадника криминалистичке, интервентне и саобраћајне полиције према искушењима корупције.

Осма појединачна хипотеза: Постоји значајна разлика у проценама ефикасности механизма контроле коруптивног понашања између полицајаца који делатност обављају на терену и вршилаца контроле рада полиције.

Све хипотезе су научно потврђене, што је кандидат јасно образложио у посебном поглављу докторске дисертације.

5. Кратак опис садржаја дисертације

Садржај дисертације је, поред увода и закључка, подељен на два основна дела – теоријски и емпиријски.

У **уводу** (стр. 1-6) кандидат указује на проблем истраживања, скреће пажњу на досадашња искуства и недостатке у његовом сагледавању, истичући научну и друштвену оправданост његовог истраживања у Републици Србији. У наставку он појашњава предмет и циљ истраживања и образлаже разлоге због којих се одлучио за такав приступ у раду.

Излагање **теоријског дела** рада кандидат је поделио у четири главе. У првој глави (стр. 8-32), која носи наслов „Појам и појавни облици прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“, кандидат се бави теоријским и радним дефинисањем предмета истраживања. Применом дедукције, он полази од најопштијег појма „полицијске девијантности“, да би преко анализе „злочина полиције“, као специфичног израза овог феномена, дошао до предмета истраживања, а за који је одабрао кривична дела полицијских службеника одређена у деликтима насиља и корупције, извршеним током или непосредно у вези са обављањем службене дужности. Будући да конкретна дела настају као последица *прекорачења* или *злоупотребе* полицијских овлашћења кандидат посебну пажњу приклања дефинисању и разграничењу ових појмова. Ипак, имајући у виду предмет истраживања, у овом делу рада кандидат највећу пажњу придаје теоријском и радном дефинисању насилничког и коруптивног понашања полицијских службеника.

Следећа глава (стр. 33-81) у теоријском делу рада, под насловом „Фактори ризика од прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“, односи се на етиолошку димензију предмета истраживања. Одлучујући се за анализу фактора ризика кандидат прати постојећи тренд у криминолошким истраживањима, а према ком се већа пажња приклања ризицима (вероватноћи настанка конкретне појаве), а знатно мање њеним узроцима. Будући да предмет истраживања обухвата понашања која су по много чему особена, па и по битно другачијој условљености, кандидат сагледава факторе ризика од насиља полиције (анализирано је укупно 10 фактора) независно од оних фактора који повећавају вероватноћу корумпирања припадника полиције (анализирано је 7 фактора). При том, у својој анализи кандидат јасно указује како се ризик од насилничког и коруптивног понашања полицијских

службеника треба посматрати на различитим нивоима – личном, организационом, поткултурном, али и социјалном (друштвеном), уједно сматрајући како је само њиховом обједињеном анализом могуће сагледати и учинити разумљивијом веома сложену условљеност „полицијске делинквенције“ уопште, али и њених појединачних облика као што су насилничко и коруптивно понашање.

Трећа глава (стр. 82-108) носи наслов „Виктимолошка димензија и последице прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“. У овом делу рада кандидат најпре скреће пажњу на повезаност предмета истраживања са неким особеним типовима жртава, као што су жртве ауторитета и жртве кривично-правног система. Након тога се упушта у исцрпну анализу ризика виктимизације и виктимогених предиспозиција код прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења, где највећу пажњу придаје личним обележјима жртава и то: полу, узрасту, раси (етницитету) и социјалном статусу. Однос између учиниоца и жрве, као једна од круцијалних тема у криминолошким и виктимолошким студијама, а посебно анализа доприноса жртве сопственој виктимизацији, није изостала у овом делу рада, с тим да њу кандидат ограничава на онај део предмета истраживања који се односи на насиље полиције, што је и логично. У наставку излагања кандидат предочава сложеност и разноврсност последица прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења, а које се манифестују на друштвеном и индивидуалном нивоу. При том, посебна пажња се приклања следећим консеквенцама: подривање владавине права, неповерење и отпор грађана, протести и нереди грађана и финансијски трошкови.

У четвртој глави (стр. 109-130), под насловом, „Контрола прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења“, кандидат се најпре бави неким општим питањима, као што су суштина и сврха контроле полиције и облици контроле рада полиције. Приметно је да у овом делу рада аутор не анализира све постојеће облике и механизме контроле рада полиције понаособ, што је свакако и непотребно, већ заправо највећу пажњу приклања неким савременим трендовима и појавама у контроли рада полиције, опредмећеним у тзв. електронској контроли. Као и у претходним поглављима и у овом се, сходно дефинисаном предмету истраживања, највише пажње придаје насилничком и коруптивном понашању полицијских

службеника. При том, и у овом случају кандидат исправно бира да независно сагледа процес супростављања насиљу полиције од контроле корупције у полицији, чинећи тако овај део рада прегледнијим и разумљивијим, али уједно указујући на специфичности контроле ових двеју појава, као и особености мера и механизма које се користе у њиховом супростављању.

Емпиријски део рада је подељен у три главе. У првој глави (стр. 132-169), која носи налов „План истраживања“, најпре се указује на предмет и циљ истраживања и његов хипотетички оквир. Након тога се веома исцрпно и садржајно описују методе и технике које су коришћене у истраживању, као и сам поступак њихове примене, где кандидат указује на њихове предности, али и ограничености и недостатке.

Текст у другој глави (стр. 170-298), излаже се под насловом „Резултати истраживања. Сходно планираним и примењеним методама, овај део рада је подељен у четири поглавља.

У првом поглављу (стр. 170-184) се излажу резултати анализе статистичких показатеља предмета истраживања. Као извор података у овом сегменту истраживања кандидату су представљали статистички подаци садржани, пре свега, у евиденцијама Министарства унутрашњих послова, а само истраживања се односило на утврђивање и анализирање феноменолошких карактеристика предмета истраживања, а пре свега на статистику и динамику издвојених кривичних дела и њихову дистрибуцију по параметрима садржаним у кривичним пријавама. Међутим, у овом делу предмет истраживања је сагледаван и посредством података о жалбама грађана, садржаним у евиденцијама МУП-а и евиденцији Заштитника грађана.

Друго поглавље (стр. 185-204) се односи на резултате документационе анализе, где су као предмет анализе коришћени 31 полицијски извештаји о незаконитој употреби средстава принуде (забележеним на подручју полицијских управа Београд и Нови Сад), четири извештаја Заштитника грађана о поступању по притужбама грађана на рад полиције (тачније на повреду права на заштиту телесног интегритета) и 31 правоснажна пресуда изречена у кривичним

поступцима вођеним против полицијских службеника за кривична дела која представљају предмет истраживања. Резултати су изложени кроз појединачне карактеристике догађаја, његових актера и вођених формалних (кривичних/дисциплинских) поступака.

Наредно поглавље (стр. 205-229) садржи резултате анализе садржаја медијских извештаја о проучаваним појавама, где су као извор података коришћене *on-line* вести (новински чланци), пласирани преко интернет портала дневних новина „Блиц“ и то 124 чланка о насиљу полиције и 76 о корупцији у полицији. Сама анализа је спроведена у неколико фаза, а односила се на квантитативну (фреквенцијску), квалитативну и контекстуалну анализу издвојених новинских чланака и пратећих коментара читалаца.

Четврто поглавље (стр. 229-259) је резервисано за резултате анкетања полицијских службеника, где су као респоденти изабрани припадници пет подручних полицијских управа (Београд, Нови Сад, Суботица, Нови Пазар и Врање), службеници Сектора унутрашње контроле и припадници Одељења за контролу законитости рада полиције. За потребе анкетања кандидат је сачинио три упитника (упитник о незаконитој употреби средстава принуде - 500 примерака; упитник о корупцији у полицији - 500 примерака и упитник о контроли насилничког и коруптивног понашања полицијских службеника - 250 примерака. Од тог броја 1.026 се могло искористити у овом истраживању, чинећи тако његов узорак. Тај узорак је у каснијој обради подељен у више субузорака, разврстаних по следећим критеријумима - врста делатности, радно место, тј. ниво извршења задатака, облик контроле, објекат контроле и организациона јединица МУП-а).

Иако се резултати испитивања о незаконитој употреби средстава принуде и корупцији у полицији излажу независно, приметна је иста методологија у обради и презентацији остварених резултата. Анализа података је спроведена у три корака - тестирање хипотеза о сличности или разликама између субузорака, одређивање мере разлика са дефинисањем карактеристика и графички приказ. Обележја тематских целина су најпре анализирана непараметријским поступцима по учесталости модалитета, будући да та обележја имају непараметријска својства. Ипак, да би се избегло губљење информација, проналажењем најфинијих веза и

сознања на непараметријским величинама, извршено је скалирање података на табелама контингенције. Овим поступком је, на основу учесталости, свакој класи придружен реалан број. На скалираним подацима је примењена мултиваријантна анализа варијансе (MANOVA), посредством које је утврђивано да ли уопште постоје разлике између субузорака на нивоу тематске целине, док је дискриминативна анализа коришћена како би се одредила граница између субузорака. Од униваријантних поступака примењен је Роу-ев тест, Пирсон-ов коефицијент контингенције (χ) и коефицијент мултипле корелације (R). Њиховом применом тежиле су се пронаћи поједине разлике на нивоу сваког појединачног обележја унутар конкретне тематске целине. Основна сврха и главни циљ примене конкретне математичко-статистичке анализе био је да се одреде (дефинишу) карактеристике сваког субузорка, и да се у односу на изведене карактеристике одреди хомогеност и дистанца између субузорака, а све како би се могло извести поуздано закључивање, посебно у погледу основаности постављених хипотеза.

Последње, пето поглавље (стр. 260-298) у овом делу рада посвећено је резултатима спроведених шест студија случаја, а који се излажу појединачно, уз јасно наглашавање и раздвајање резултата постигнутих применом сваког појединачног метода у оквиру ове истраживачке стратегије. Конкретно, у склопу студија случаја коришћена је документациона анализа званичних списа о догађају (записници, судске пресуде, изводи из досијеа осуђеника), анализа садржаја новинских извештаја о конкретним догађајима, пласираних преко интернетских портала неколико дневних листова („Политика“, „Блиц“, „Вечерње новости“, „Данас“), као и дубински интервју са непосредним актерима, а пре свега, са поступајућим припадницима полиције, посредством ког се настојала стећи представа о томе како су они, као непосредни виновници, доживели конкретан догађај. Тиме је коришћење метода наративне анализе било неизоставно у овом сегменту истраживања.

У трећој глави (стр. 299-316) емпиријског дела рада кандидат се осврће на кључне резултате истраживања, нудећи тако синтезу самог истраживања, уједно пружајући основ за доношење коначних закључака. Поред тога, у овом делу рада кандидат настоји да верификује резултате спроведеног истраживања тако што их

доводи у везу са полазним претпоставкама, указујући тако да су све полазне претпоставке потврђене конкретним истраживањем.

У оквиру **закључка** (стр. 317-326) дата су завршна разматрања у односу на предмет истраживања. Конкретно, овде кандидат резимира свој рад тако што износи низ препорука, базираних на постигнутим резултатима истраживања, а које се односе на супростављање делинквентним појавама у полицији, а посебно насилничком и коруптивном понашању полицијских службеника. Напослетку, кандидат указује на потребу детаљнијег истраживања бројних појава које прате рад полиције, а с којима се сусрео током овог истраживања, али им је, сходно дефинисаном предмету и ограниченом домету овог истраживања, приклонио само делимичну пажњу. Он ту, пре свега, мисли на истраживање различитих фактора ризика (на индивидуалном, организационом, поткултурном и друштвеном нивоу), који повећавају вероватноћу појаве и ширења различитих видова „полицијске делинквенције“.

Након изнетог пописа коришћене литературе (стр. 327-34) кандидат прилаже упитнике које је користио за потребе анкетирања полицијских службеника и то: Упитник о незаконитој употреби средстава принуде – прилог 1; упитник о корупцији у полицији – прилог 2 и упитник о контроли прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења – прилог 3. Поред тога, међу прилозима се налази списак оријентационих питања којима се кандидат руководио приликом интервјуисања осуђених припадника полиције – прилог 4, као и упитник намењен за прикупљање ставова и мишљења васпитача у казнено-поправним заводима, а чији штићени су осуђени припадници полиције – прилог 5.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација мр Зорана Кесића за предмет има један специфичан облик криминалног понашања, чија необичност је да извршиоци кривичних дела припадају органима реда који су у свим савременим друштвима први ешалон борбе против криминалитета. До сада, овај проблем био је у нашој литератури доста запостављен, а у светској је релативно ретко обрађиван.

Утолико пре се пред аутора поставио задатак да јасно одреди појмовни апарат и доследно се у целом раду придржава усвојене терминологије; у томе је потпуно успео, не само зато што је кандидат Кесић добар познавалац криминолошке материје, него и због тога што је пре преласка на писање рада користио обимну литературу која обухвата скоро све што је о проблему објављено код нас и највећи број релевантних радова на енглеском језику.

Оно што посебно треба истаћи је озбиљан напор који је кандидат уложио како би осмислио и касније спровео истраживање у коме је користио оригиналну комбинацију метода. Иако се, што је и прородно за радове који не иду утабаним стазама претходника, овом – истраживачком – делу рада могу ставити и неки приговори, он је солидно урађен и пружа мноштво врло корисних информација о „делинквенцији полицајаца“ будућим истраживачима, академским криминолозима и практичарима. Ово нарочито истичемо јер имамо у виду да се ради о истраживању осетљивих појава које могу од респондента, пре свега припадника полиције, изазвати осећај сопствене угрожености или доживети бојкот због могућег угрожавања професије коју обављају.

Из свих наведених разлога, убеђени смо да је докторска дисертација Зорана Кесића оригиналан рад који без сумње представља допринос науци и слободни смо да изнесемо

Закључак

На основу прегледа и оцене докторске дисертације под насловом **„Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“** кандидата **мр Зорана Кесића**, сматрамо да она у свему испуњава законске и статутарне услове који се захтевају да би се рад могао прихватити као докторска дисертација. У свом садржају и саопштеним резултатима дисертација представља оригинално научно дело и плод самосталног истраживачког поступка и промишљања. Одликује је оригиналан методолошки приступ и добро промишљен концепт рада, уз складно коришћење релевантне научне литературе. Стога, Комисија имамо задовољство да

п р е д л о ж и

Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да прихвати овај рад као подобан за јавну одбрану, као и да одреди комисију пред којом ће мр Зоран Кесић бранити докторску дисертацију.

У Београду, 15. децембра 2015. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Ђорђе Игњатовић
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Зоран Стојановић
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Милан Шкулић
редовни професор Правног факултета
Универзитета у Београду

др Горазд Мешко
редовни професор
Факултета за варностне веле,
Универзитета у Марибору

др Биљана Симеуновић-Патић
ванредни професор
Криминалистичко-полицијске академије
у Београду

На основу члана 24. и члана 135. став 7. Статута Правног факултета Универзитета у Београду, а у смислу одредаба члана 124. и 125. Статута Правног факултета Универзитета у Београду из 2002. године, Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду, на IV седници од 25. јануара 2016. године, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **мр Зорана Кесића**, под насловом: **„Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења“**, и одређује Комисија за одбрану, у саставу:

др Зоран Стојановић, редовни професор
др Ђорђе Игњатовић, редовни професор
др Милан Шкулић, редовни професор
др Горазд Мешко, редовни професор Факултета за безбедносне науке
Универзитета у Марибору
др Биљана Симеуновић-Патић, ванредни професор
Криминалистичко-полицијске академије у Београду.

Универзитет у Београду је 6. јула 2010. године, актом под 02 број: 020-2576/25-10, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације.

Кандидат је објавио рад: „Раса и етницитет као виктимогене предиспозиције код прекорачења и злоупотреба полицијских овлашћења“, *Темида* бр. 4/2012, стр. 161-178.

Објављени рад квалификује кандидата за одбрану докторске дисертације.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Правног факултета Универзитета у Београду.

04-број: _____

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА
Декан

Београд

Професор др Сима Аврамовић

На основу члана 24. Статута Правног факултета Универзитета у Београду, а у смислу одредаба члана 126. Статута Правног факултета Универзитета у Београду из 2002. године, Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду, на I седници од 26. октобра 2015. године, разматрајући захтев кандидата мр Зорана Кесића за продужење рока за одбрану докторске дисертације, донело је

О Д Л У К У

Члан 1.

Одобрава се мр Зорану Кесићу продужење рока за одбрану докторске дисертације под насловом: "Криминолошки аспекти прекорачења и злоупотребе полицијских овлашћења".

Кандидат је дужан да докторску дисертацију одбрани до 13. марта 2016. године.

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Правног факултета Универзитета у Београду.

04-број: 2086/F
2.12.2015.
Београд

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА

Декан

Професор др Сима Аврамовић

